

dr hab. prof. UŁ Przemysław Krakowian
Instytut Anglistyki Uniwersytetu Łódzkiego
ul. Pomorska 171/173
90-236 Łódź
tel./fax ++48 66 55 220

Recenzja rozprawy doktorskiej Pani magister Ewy Kusz zatytułowanej: *Musical Intelligence and its Impact on English Pronunciation Skills In the Process of Second Language Acquisition / Inteligencja muzyczna i jej wpływ na umiejętności przyswajania systemu fonologicznego języka obcego/drugiego w procesie jego uczenia się* napisanej w Instytucie Filologii Angielskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego pod kierunkiem dr hab. prof. UR Agnieszki Uberman.

Rozprawa doktorska Pani magister Ewy Kusz zatytułowana: *Musical Intelligence and its Impact on English Pronunciation Skills In the Process of Second Language* napisana w Instytucie Filologii Angielskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego pod kierunkiem dr hab. prof. UR Agnieszki Uberman podejmuje zagadnienia przyswajania systemu fonetycznego języka w procesie jego nabywania w środowisku klasowym i poszukuje związków pomiędzy stopniem opanowania wymowy obcojęzycznej a determinantami tego procesu w formie konstruktu zaproponowanego przez Howarda Gardnera w latach osiemdziesiątych i konsekwentnie rozwijanego w rozmaitych publikacjach aż do początków obecnego stulecia w szeregu publikacji, nawet już w czasie gdy badacz ten przestał dynamicznie udzielać się na niwie naukowej z powodu wieku, a mianowicie jednej z inteligencji wielorakich; konkretnie inteligencji muzycznej (poczynając od klasycznej pozycji z roku 1983 *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*, do pozycji z 1999 roku *Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21st Century*, jak i pochodzącej z 2006. *Multiple Intelligences: New Horizons*). Determinująca rola konstruktu poddana jest badaniu o charakterze empirycznym, które poszukuje odpowiedzi na to czy taką rolę rzeczywiście udaje się zaobserwować i jaki jest jej natężenie.

Rozprawa liczy 284 strony, z czego na jej zasadniczą część przypada ich 195 w pięciu rozdziałach, pozostałe zawierają obszerną bibliografię (196-218) streszczenie w języku polskim, oraz załączniki zawierające poza innymi treściami wyniki badania ujęte tabularycznie.

Rozdział pierwszy prezentuje rozliczne koncepcje inteligencji, poczynając od czasów starożytnych i postaci takich jak Platon i Arystoteles poprzez odrodzenie i oświecenie aż po współczesność. Poza szczegółową i wyczerpującą prezentacją tego jak kształtowały się koncepcje inteligencji na przestrzeni dziejów ludzkości zostały tu zaprezentowane również bardziej teraźniejsze teorie ludzkiego intelektu, włączając w to najnowsze ujęcia tego fenomenu. Rozdział pierwszy stanowi przygotowanie gruntu pod prezentację, analizę i uzasadnienie wyboru Gardnerowskiego ujęcia inteligencji a w szczególności jednego jej wymiaru jakim jest inteligencja muzyczna. Rozdział w ogólnych zarysach prezentuje koncepcje rozwijane przez Gardnera a później również innych autorów, ale również stanowiska krytyczne względem tych idei, aby następnie ze szczególnym uwzględnieniem inteligencji muzycznej, oraz jej związków z pozostałymi inteligencjami wielorakimi uzasadnić wybór właśnie tego konstrukt w odniesieniu do procesów przyswajania języka. Rozdział również poświęca sporo miejsca miarom predyspozycji muzycznych prezentując jedną z miar użytych później w badaniu empirycznym.

Rozdział trzeci rozprawy poświęcony został przeglądowi stanu badań nad podejmowanym problemem, gdyż poszukiwania związku pomiędzy sukcesem w przyswajaniu języka w sferze samej wymowy i ich korelacjami z innymi wielkościami, w tym szczególnie predyspozycjami muzycznymi zaowocowały rozlicznymi publikacjami niejednokrotnie o diametralnie różnych wnioskach. Przegląd i krytyczna analiza stanu badań przeprowadzonych na tym polu aż do roku 2014 prowadzi w rozdziale do zaprezentowania miar i procedur, którymi posłużyła się autorka, tak aby w jej mniemaniu wyniki badania były jak najbardziej miarodajne i obiektywne. Doktorantka szczegółowo opisuje decyzje podejmowane przy doborze uczestników, miar i planowaniu procedury w celu eliminacji czynników mogących zakłócać obserwację. W tym celu część rozdziału poświęcono aspektom oceniania mowy, ze szczególnym uwzględnieniem miar wymowy. Jednocześnie zaprezentowany profil uczestnika badania został tak nakreślony, aby nie

pozostawiono wątpliwości jakie aspekty predyspozycji muzycznych podlegają dociekaniom. Sporo miejsca w rozdziale poświęcono prezentacji miar, z których pierwsza to wydany po raz pierwszy w 1948 roku *Test Inteligencji Muzycznej Wing'a*, użyty w badaniu w stopniu odzwierciedlającym profil uczestników, a mianowicie jego trzy z siedmiu zadań w jego wersji przygotowanej w 2014 roku przez zespół prof. Kamińskiej na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie. Analizy zmian częstotliwości, prędkości wypowiedzi (speech rate, articulation rate), średniej długości wypowiedzianych sylab (average syllable duration – ASD) oraz czas trwania pauz (pause duration) dokonano oprogramowaniem o nazwie Praat. Osobną miarę stanowił test wymowy, gdzie jej jakość poddana była ocenom natywnych użytkowników języka na dziesięciostopniowej skali poprawności.

Rozdział czwarty pracy stanowi szczegółową prezentację otrzymanych wyników badań, wyników zastosowanych miar statystycznych oraz zaobserwowanych zjawisk i został logicznie wyodrębniony i oddzielony od rozdziału poprzedzającego ze względu zarówno na swoją objętość jak i na objętość rozdziału trzeciego, co zdecydowanie poprawia strukturę pracy i przyczynia się do większej przejrzystości tekstu. Po kolei zaprezentowane zostały wyniki trzech wybranych zadań testu Wing'a i krótko podsumowano zaobserwowane spostrzeżenia. Kolejna sekcje poświęcone zostały miarom poprawności wymowy, tj. ocenom natywnych użytkowników języka i zautomatyzowanym miarom wymowy za pomocą oprogramowania Praat. Dane te poddano analizie i wnioskowaniu statystycznemu i zaprezentowano w formie wykresów, tabel i zestawień.

Rozdział piąty rozprawy poświęcony jest dyskusji i interpretacji wyników, a zaprezentowana konkluzja stanowi w pewnej mierze kompromis pomiędzy tym czego pragnęła doszukać się autorka a tym co rzeczywiście udało się jej zaobserwować. W kontekście tak szczegółowego zaplanowania procedury, profilu uczestnika i szczegółowości miar, autorka przyznając się do ograniczeń badania i mówiąc iż lepsze zrozumienie konstruktów inteligencji muzycznej pozwoliłoby na wyciągnięcie bardziej wiążących wniosków, szczególnie gdyby to mogło odbyć się w perspektywie kros(inter)-kulturowej. Tu można zastanowić się czy wybór akurat tego konstruktów był wyborem najtrafniejszym, bo że był on dobrze przemyślany przez doktorantkę, autor tej recenzji nie ma najmniejszej wątpliwości – i nie dość, że przemyślany to

bardzo sprawnie uzasadniony i opisany w początkowych rozdziałach. Jest to uwaga czy zastrzeżenie o charakterze polemicznym, nie merytorycznym, choć pod rozważę można by poddać inny konstrukt przywoływany w kontekście akwizycji wymowy, a mianowicie wiek krytyczny (por.: Critical Period, Critical Period Hypothesis). Konstrukt ten jest poddawany oglądowi nieustannie i nie tylko w odniesieniu do akwizycji języka i budzi sporo emocji i nieustannie zainteresowanie, co widać w nowszych publikacjach na ten temat (por.: Ron Crosby 2015 w kontekście bardziej egzotycznych języków pierwszych takich jak japoński, czy Jan Vanhove 2013, który sam przyznaje że: *[t]he critical period hypothesis remains a hotly contested issue in the psycholinguistics of second-language acquisition. Discussions about the impact of empirical findings on the tenability of the CPH generally revolve around the reliability of the data gathered.* Niewykluczone są również związki pomiędzy obydwoma konstruktami, a te nie były izolowanym parametrem badania opisywanego przez doktorantkę. Sam autor recenzji, ku ogromnemu swemu ubolewaniu, cierpi na brak niemal całkowitej predyspozycji muzycznych, jednak ekspozycja na system dźwiękowy trzech języków poza ojczystym w dosyć wczesnym okresie życia może być jednym z powodów dla których akwizycja systemów dźwiękowych w tych trzech językach nastąpiła w stopniu co najmniej zadawalającym. I choć można by dopatrywać się tu jeszcze innych czynników, z których pewne wykluczyłyby go z prowadzonego przez doktorantkę badania, jedynie jednoznaczne wyeliminowanie czynników kontrybuujących na przestrzeni wielu lat rozwoju kompetencji językowej poprzez bardzo restrykcyjne określenie parametrów uczestników badania dałaby satysfakcjonujące wyniki, jednoznacznie wskazujące na występujące zależności przyczynowo-skutkowe.

W pracy wydaje się brakować podsumowania, mniej nieco w rozdziale badawczym, który prezentuje jedynie wnioski oraz ograniczenia płynące z zaprezentowanego badania, choć może można było się pokusić o pewne implikacje pedagogiczne; brakuje również całościowego podsumowania wysiłków autorki, takiej zbiorczej refleksji klamry dotyczącej zarówno samych przedstawionych zagadnień, czy nawet własnych przemyśleń dotyczących procesu kształtowania się kolejnych koncepcji będących kluczowymi aspektami budowania dyskursu tej pracy, tak jak to ujmuje Swain (Swain 1985, Swain i Lapkin 2002, Swain w Byrnes 2006) kiedy mówi o swojej koncepcji *languageing* skupiając się na procesie powstawania znaczeń i

nadawania kształtu wiedzy i doświadczeniom poprzez próbę wyrażenia ich za pomocą języka, czego taką próbą w oczywisty sposób jest ta praca.

Pracę zamyka obszerna bibliografia zawierająca szereg pozycji książkowych, tych już dzisiaj klasycznych dla dziedziny jak i najnowszych, oraz imponującą liczbę najnowszych artykułów, i co należy podkreślić również polskich autorów, co świadczy o tym, iż doktorantka śledzi uważnie to co w tej dziedzinie dzieje się w kraju, należało by się jedynie pokusić o większą dywersyfikację źródeł w rozdziale pierwszym. Bibliografia jak również przypisy w tekście wykonane są z dużą starannością i dbałością o rzetelne dokumentowanie źródeł.

Pod względem edycyjnym praca przygotowana jest starannie, z dużą dbałością o szczegóły, choć wygląda jakby ilustracje pojawiające się w tekście, szczególnie te większych rozmiarów w załącznikach dominowały nad treściami, które prezentują. Poza wspomnianymi załącznikami, potknięcia edycyjne są nieliczne i nie zasługują na wzmiankę, autor recenzji pamięta jedynie jedną literówkę w jednym z podrozdziałów (nie potrafi jednak już jej zlokalizować bez ponownej lektury pracy). Język pracy jest ładny i choć brak w nim może swady i pewnej potoczności indywidualnego stylu, to tekst czyta się przyjemnie, myśli formułowane są jasno i w przejrzysty sposób a wywód cechuje wewnętrzna logika i spójność. Potknięcia, wynikające z jak sądzę pewnością jedynie z poprawek edycyjnych są nieliczne i właściwie również niewarte wzmianki.

Pracę oceniam wysoko gdyż uważam, że odznacza się przemyślaną strukturą wewnętrzną, a treści i kolejność rozdziałów są logicznie uporządkowane i prowadzą kolejno do części badawczej zaprezentowanej w jej trzech ostatnich rozdziałach. Tu oczywiście można mieć wątpliwości czy podział części badawczej na trzy części nie skutkuje u czytelnika początkową dezorientacją co do jego przyczyn, z pewnością jednak układ taki poprawia proporcje tekstu i strukturę pracy. Układ pracy obejmuje zagadnienia konieczne do rozwiązania przyjętej problematyki, które opisane są na podstawie bogatej literatury przedmiotu. Praca stanowi interesujące badanie w poszukiwaniu odpowiedzi na trudne pytanie o związki przyczynowe w akwizycji wymowy, a sposób jego przedstawienia nie tylko w przekonujący sposób wyjaśnia motywacje autorki dotyczące wyborów dokonanych przy projektowaniu badania, ale

stanowi cenne źródło informacji, wskazówek i zobiektywizowanych obserwacji dla osób, które mogłyby interesować się badaniami podstawowymi w poszukiwaniu odpowiedzi na dylematy badawcze.

Bez najmniejszej wątpliwości pragnę stwierdzić, iż przedstawiona rozprawa spełnia wymogi ustawowe stawiane pracom tego rodzaju i wnoszę o dopuszczenie Pani magister Ewy Kusz do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

/-/ Przemysław Krakowian

Łódź 20.01.2018